

DAG ÖHRLUND

”Spännande och initierat om svenska brott som engagerar. Rekommenderas!”

– CAMILLA LÄCKBERG

BROTT I SVERIGE

En rapp och spännande reportagebok
om tolv brott som skakat Sverige i modern tid

BRA BÖCKER

ETT

HELIKOPTERRÅNET
I STOCKHOLM
2009

HELIKOPTERRÅNET

2009

Var de tio eller tjugo, männen som skulle utföra det största och mest spektakulära rånet i svensk historia? Och vilken roll hade gangsterkungen Milan Sevo i det hela? Sanningen får vi förmodligen aldrig veta, och 39 miljoner kronor är fortfarande spårlöst borta.

Björn Johansson hade arbetat på G4S sedan 2009 och var placerad på den lokala larmcentralen på plan 3 i företagets värdedepå i Västberga utanför Stockholm.

Strax efter kvart över fem på morgonen den 23 september 2009 hade han precis avslutat ett telefonsamtal med polisen, när han hörde ett ljud som växte sig allt starkare. När Björn och hans kollega vände blickarna mot monitorerna såg de att en helikopter höll på att landa på byggnadens tak.

Johansson förstod att det knappast handlade om någon artighetsvisit, tryckte på larmknappen och ringde sedan till polisens länskommunikationscentral, LKC. Med blicken fastnaglad på monitorerna såg Björn hur två personer hoppade ut ur helikoptern och hur den ene började slå mot glaskupolen på taket, medan den andre lyfte ner stegar från helikoptern.

Kort därefter hörde han flera kraftiga explosioner.

Ett av de mest spektakulära rånen i svensk kriminalhistoria hade just påbörjats.

Förberedelser i natten

När den vita Bell Jetranger 206-helikoptern landade på företagets tak klockan 05.18, var det resultatet av månader av minutiös planering. Men de sista praktiska förberedelserna hade påbörjats så sent som 36 minuter tidigare.

Klockan var 04.42 när den 34-årige Alexander Eriksson lyfte med den stulna Jetrangern från en tio kvadratmeter stor helikoptervagn, som han baxat ut från hangaren vid Roslagens Helikopterflyg AB i Norrtälje.

En minut senare upptäcktes helikoptern av försvarets radar som följde den noggrant. Bell 206:an flög längs Gamla Norrtäljevägen för att försvinna från radarskärmarna klockan 05.02, då den landade vid Stora Skuggan i Frescati.

Exakt vad som hände här är oklart, eftersom alla utom en av de åtalade nekar till att de varit med vid rånet. Men sannolikt skulle Eriksson landa för att plocka upp de övriga rånarna och deras utrustning. Av sms som polisen har säkrat drar de också slutsatsen att männen hade med sig bensindunkar och att helikoptern snabbtankades i Stora Skuggan.

Klockan 05.14 dök helikoptern åter upp på radarn och flög vidare mot Västberga för att landa på taket till G4S.

Bombhot mot polisen

Samtidigt som rånarna flög mot sitt mål pågick en febril aktivitet vid polisens helikopterbas i Myttinge. Några män tog sig in på området och slog snabbt sönder larmdosan vid dörren med en yxa. Övervakningskamerorna dokumenterade sedan hur en av dem placerade ut bombattrapper, bestående av svarta lådor med blinkande ljusdioder, vid de båda ingångarna till hangaren.

Syftet var klart. När larmet gick och polisen skulle ta upp jakten på rånarnas helikopter med sina egna, skulle polisens helikoptrar få flygförbud på grund av bomberna.

Och taktiken fungerade som planerat.

Anders Johansson och hans poliskollega hade under natten flugit ett par uppdrag och återvänt till basen i Myttinge vid 02.30. Efter att ha tankat helikoptern hade de åkt till sin förläggning ett par hundra meter från hangaren.

När poliserna vid 05.30-tiden fick larmet, sprang de mot bilen och åkte till hangaren. Men när Anders Johansson skulle larma av såg han en svart låda med en blinkande röd lampa utanför dörren. Han förstod omedelbart att det kunde vara en bomb, riktad mot honom och hans kollega. Att ta sig in i hangaren var omöjligt med tanke på riskerna.

Men någon gång under sabotaget mot helikopterbasen hade rånarnas medhjälpare drabbats av panik. Ungefär samtidigt som rånet pågick i Västberga, ringde ett vittne till brandkåren och sa att det brann i skogen vid Edslösa busshållplats, ungefär en kilometer från Myttinge. I brandresterna skulle polisen senare hitta bland annat ett yxhuvud, rånarluvor, cigarrettändare, handskar och en plastdunk.

Den tekniska undersökningen skulle visa att spåren vid skadorna i polisens larmdosa stämde väl överens med yxans egg. Vidare kunde man på handskarna och tändaren säkra dna som senare bands till en "N" (*här avidentifierad eftersom han friades av tingsrätten*).

"Vi har överklagat hans dom till hovrätten eftersom vi anser att det finns tillräcklig bevisning", säger kammaråklagare Björn Frithiof som tillsammans med kammaråklagare Leif Görts ledde förundersökningen.

En fråga som polisen senare skulle ställa sig var om N varit ensam eller haft hjälp. Med ledning av listor från telefonoperatörerna kunde man se att

åtminstone fyra av rånarnas alla mobiltelefoner befunnit sig på platsen vid tiden för sabotaget.

Den misstänkte N hade problem med sin högerfot och skulle i förhören intyga att han brutit foten 2008, hade slarvat med rehabiliteringen och fick ont i foten så fort han belastade den.

När polisen gick igenom filmerna från övervakningskamerorna i Myttinge, tydde mycket på att den maskerade mannen som placerade ut bombattrapperna hade problem med sin högerfot.

Filmen visades för Nerrolyn Ramstrand, ortopedingenjör och lektor på Hälsö högskolan i Jönköping. Ramstrand tyckte sig se tecken i mannens rörelsemönster, som bekräftade detta. Men när samma film visades för en annan ortopedingenjör, sa denne att han inte kunde se någon asymmetri i N:s rörelsemönster.

Trots dna-kopplingen och haltandet skulle N komma att frikännas i tingsrätten.

Medan N flydde från Myttinge jobbade hans kolleger flitigt nära värdedepån i Västberga.

Men bara några minuter tidigare höll polisen på att sabotera deras planer.

Kedjor och fotanglar

Strax före halv fem på morgonen patrullerade poliserna Margareta Snis, Johan Öström och Emil Gof på E 4:an i höjd med Västberga, när de plötsligt såg två män som sprang över vägen.

Poliserna stoppade männen klockan 04.28, identifierade dem som F och G (*här avidentifierade eftersom åtalet mot dem senare ogillades av tingsrätten*). När poliserna visiterade männen hittade de kedjor och lås hos G. Poliserna tyckte att speciellt G verkade nervös. Han frågade flera gånger om det var någon som hade ringt till polisen beträffande dem.

Polisen Emil Gof, som från början hade fattat beslutet att stoppa männen och kontrollera dem, tillkallade för säkerhets skull en hundpatrull. Kanske hade han på känn att de båda männen kastat något ifrån sig strax innan poliserna fick stopp på dem.

När hundpatrullen kom startade en sökning som pågick i tio minuter, utan resultat. Emil Gof beslöt att männens kedjor skulle beslagtas och upprättade en promemoria.

”Låsen beslagtogs aldrig eftersom de inte bedömdes vara farliga föremål”, berättar Björn Frithiof. ”Detta gjorde att vi inte kunde vara helt säkra på storleken för en jämförelse med de lås som hade använts för att låsa fast kedjorna med fotanglar. Och när det gällde själva kedjorna gick det inte heller att få ut något av en jämförelse, eftersom flera olika typer hade använts.”

F och G hade naturligtvis en förklaring till varför de bar kedjor och lås i fickorna. En kompis till dem hade blivit misshandlad av ett gäng, och i synnerhet av en speciell kille, vid Fruängens tunnelbanestation tidigare på natten. Kompisen hade ringt till G och bett honom och F komma och ”prata” med killen.

F och G hade tagit med sig kedjorna och låsen och gett sig iväg. Kedjorna skulle de vira runt händerna och använda som knogjärn, låsen skulle de ha för att kasta på motståndarna. Men när de väl kom fram till platsen hade de fått lägga benen på ryggen istället, eftersom motståndarna var alldeles för många. G ville inte uppge namnet på den kompis som hade blivit misshandlad, inte heller hade han något att säga om gänget som hade slagit honom.

Även om F:s och G:s beteende var märkligt kunde Gof inte göra mycket mer. Att bära omkring kedjor och hänglås med långa byglar i fickorna är inte olagligt.

Poliserna avslutade kontrollen, lät männen gå och lade märke till att de gick tillbaka samma väg som de kommit, i nordlig riktning.

Klockan var då 05.16.

De båda männen begav sig snabbt till Elektravägen, där de hade förberett sig för att spärra av fyra gator kring värdedepån, allt för att hindra polisen från att komma fram och ingripa mot rånet.

Avspärrningarna bestod av långa kedjor på vilka man hade svetsat fast fotanglar av armeringsjärn. Samtidigt som piloten förberedde sig för att landa helikoptern, drogs en kedja ut och låstes fast över Karusellvägen. En annan placerades över Västberga Gårdsväg nära polishuset. På Västberga Allé gjordes två avspärrningar, båda med hjälp av kedjor som låstes fast med hänglås.

Senare skulle ett vittne hitta en femte kedja med fotanglar, kastad på en gräsmatta 50 meter från Elektravägen.

Tydligen hade ”rånassistenterna” haft för bråttom för att hinna sätta upp den.

En av kedjorna på Västberga Allé hittades senare i tre delar. Kanske hade den blivit sönderkörd av en lastbil. Men tre av de fem kedjorna satt på plats, när Jetrangern närmade sig.

För Alexander Eriksson gällde det nu att hålla tungan rätt i mun. Han hade visserligen mer än 300 flygtimmar bakom sig, men hade enligt egen utsago aldrig tidigare flugit i mörker. Detta motbevisades dock senare när man i rätten kunde visa att Alexander utfört mörkerflygning under en inspelning av tv-serien ”Farmen”.

Platsen han skulle landa på var 10,5 gånger 10,8 meter och hundra kvadratmeter kan tyckas stort jämfört med den tio kvadratmeter stora helikoptervagnen vid Roslagsflyg. Men om en kastvind fick honom att tappa

kontrollen och rotorn rörde vid något, skulle helikoptern krascha. Med tanke på att de befann sig på toppen av ett sex våningar högt hus, skulle en olycka få förödande konsekvenser.

Och även om allting gick bra, hade de bråttom.

Mycket bråttom.

Snabbhet och precision

Så fort helikoptern landat hoppade tre män ner på byggnadens tak. En av dem, den 30-årige Safa Kadhum, rusade bort till en stor glaskupol och började slå sönder glaset med en slägga.

Av de tio män som senare skulle åtalas för rånet, eller medhjälp till det, var Kadhum den ende som erkände, men först i tingsrätten. Under utredningen hade han nekat lika hårdnackat som de andra, men efter en övertygande teknisk bevisning valde han nu att erkänna.

”Han måste ha blivit övertygad om att han skulle bli fälld vad han än sa”, säger Björn Frithiof. ”Därför valde han att medge sin närvaro på värdedepån. Hade han inte gjort det kunde han inte heller ha anfört de förmildrande omständigheter han nu faktiskt gjorde, dock utan att bli trodd.”

Kadhums blod hade hittats på en slägga på golvet, på en dörr, en öppnad postsäck och på stegen som rånarna hade använt för att ta sig ner från taket. På en karbinhake på ett rep kunde man säkra dna från två personer, varav den ena var Kadhum.

Safa Kadhum var ingen duvunge. Han hade tidigare suttit i fängelse för olika rån och bland annat varit inblandad i den uppmärksammade kuppen mot Nationalmuseum den 22 december 2000, när maskerade och beväpnade rånare försvann i båt. Med sig hade de tre världsberömda konstverk - Rembrandts ”Självporträtt”, Renoirs ”Konversation” och ”Ung parisiska”. Konstverken värderades till 370 miljoner kronor.

Kadhum dömdes för att ha hjälpt till att skaffa fram flyktbåten, vilket ansågs som medhjälp till grovt rån. Domen blev två års fängelse.

Bara några månader efter att han frigivits deltog Kadhum i ett nytt grovt rån, nu mot en guldsmedsbutik på Biblioteksgatan i Stockholm. Fyra maskerade rånare med verklighetstroga vapenattrapper tvingade ner personalen på golvet och slog sönder skyltfönstret inifrån. Bytet värderades till fyra miljoner kronor. Några månader senare greps Kadhum och två av hans kamrater, misstänkta för förberedelse till grovt rån. Detta, tillsammans med hans inblandning i rånet i guldsmedsaffären, gav honom en dom på fyra års fängelse.

”Det var jag som slog sönder takfönstret”, förklarade Safa när målet om helikopterrånet kom upp i tingsrätten.

Åklagaren hade i sin plädering hävdade att det var Kadhum som var ”rånaren med de vita skorna” och som hade haft en kalasjnikov på ryggen. Kadhum sa nu

att vapnet hade varit obrukbart och att han hade haft det enbart för att poliserna skulle tro att han hade ett fungerande automatvapen. Senare skulle han också komma att presentera en förklaring till varför han deltagit i rånet.

Kadhun hävdade att han hade varit skyldig en annan man pengar sedan länge. Om han nu tog mannens plats vid genomförandet av rånet, skulle skulden vara avskriven. Han hade gått med på uppgörelsen sedan han fått veta att värdedepån skulle vara obemannad vid tiden för rånet – en förklaring som tingsrätten valde att inte tro på.

”Kadhums tidigare erfarenheter av grova rån låg honom i fatet”, säger Björn Frithiof. ”Filmen från G4S visar också hur han med kalashnikoven i skjutberedskap söker av området på någon som eventuellt gjort motstånd, för att strax därefter hjälpa till med att lasta pengar.”

Medan helikoptern lyfte igen i gryningsljuset och cirklade ovanför byggnaden, började de tre rånarna att ta sig in i byggnaden. Enligt de uppgifter de fått skulle 100 miljoner kronor ligga och vänta på dem.

Om det stämde skulle rånet bli det största i svensk historia.

Panik bland personalen

Av de 26 G4S-anställda som den här natten befann sig i värdedepån, jobbade 14 i ett uppräkningsrum på plan 6 med att räkna pengar.

En av dem var Daniel Löfquist, som hade arbetat i företaget sedan 2002.

När han först hörde det märkliga ljudet trodde han att det kom från lastbilar utanför. Tillsammans med kollegan Jennie Aalto gick han ut för att ta reda på vad som stod på.

Det var då explosionen kom.

Löfquist tittade ner i ljusgården och fick se två svartklädda personer med hjälmar. Han såg att de krossat glaset till glaskupolen på taket, med hjälp av stegar tagit sig ner till plan 5 och sedan rest en steg mot plan 6.

Han vände snabbt tillbaka till uppräkningsrummet och drog i polislarmet. Sedan ringde han den lokala larmcentralen i huset. Av gruppledaren fick han instruktioner om att han och resten av personalen först skulle säkra pengarna, därefter ställa sig i rummets ena hörn så att de var väl synliga för kamerorna och vänta på att polisen kom.

Löfquist blev nervös. Han hade ingen som helst utbildning för den här sortens situationer och tvivlade på att han skulle klara att ta ansvar för så många som 14 personer.

Trots att människorna i uppräkningsrummet blev skrämda jobbade de snabbt. De säkrade pengarna genom att låsa in dem i gallerburar.

Då kom den andra av de tre explosionerna, betydligt högre än den första.

Stämningen i uppräkningsrummet förändrades snabbt. Några av de anställda började gråta och letade desperat fram fotografier av sina barn, andra bröt ihop totalt.

När den tredje, ännu kraftigare detonationen hördes, trängde rök in i rummet och handtaget på ståldörren till uppräkningsrummet kom flygande.

Daniel Löfquist förstod att de svävade i livsfara och bestämde snabbt att alla tillsammans skulle lämna rummet för att ta sig till valvet på plan 2.

30 sekunder efter att de hade flytt kom rånarna in i uppräkningsrummet, bröt upp gallerburarna med hjälp av vinkelkap och började omedelbart packa sedelbuntar i postsäckar.

”Löfquist hade fortfarande inte fått klartecken från larmcentralen om att det var riskfritt att fly från avräkningsrummet och råddes att stanna kvar”, säger Björn Frithiof. ”Tack vare hans förmåga att behålla lugnet och kylan lyckades han rädda personalen från konfrontation med rånarna, vilket kunde ha fått förödande konsekvenser.”

Fångade i slussen

Anna Suto hade påbörjat sitt arbetspass i valvet klockan 18.45 kvällen innan. Hon skulle bli avbytt kvart i sju på morgonen och höll just på att förbereda för dagpasset. Hennes tre kolleger tittade upp när det plötsligt knackade på dörren. En röst berättade att en helikopter hade landat på taket och att beväpnade män var på väg ner till valvet.

Samtidigt kom hennes kollega Kate Vikström gråtande tillbaka från lunchrummet. Hon berättade att taket i ljusgården hade rasat in och Anna förstod vad som var på gång.

Hon kontaktade företagets larmcentral i Skövde, som bekräftade att ett rån höll på att ske och gav henne instruktioner om att säkra de pengar som fanns i valvet.

Anna blev skrämmd samtidigt som hon fylldes av en känsla av överklighet. Kunde det verkligen vara sant att maskerade och beväpnade män var på väg till det valv hon befann sig i? De pengar som fanns i valvet förvarades i väskor, och dessa flyttade hon nu snabbt till ett utrymme som det skulle vara omöjligt att ta sig in i. Anna och hennes kolleger hade aldrig hört ljuden från helikoptern, men de dova detonationerna som ökade i styrka kunde ingen av dem missta sig på. Strax efter den tredje explosionen såg hon hur arbetskamraterna från plan 6 kom springande in i slussen som skulle ta dem till valvet.

När hon såg kollegerna tränga sig in i slussen blev hon stel av rädsla. Den var byggd för att ta en person i taget och nu var de 14.

Inne i slussen var det nu så trångt att ingen kunde röra sig. Daniel Löfquist hade ingen täckning på sin mobil, men lyckades kommunicera med Anna Suto genom dörren. Anna förstod mycket väl desperationen hos de instängda

kollegerna, men hade fått instruktioner om att inte släppa in dem i valvet, eftersom ingen visste var rånarna nu befann sig.

Minuterna gick. För Daniel och hans kolleger förvandlades tiden till ett helvete. Det var trångt och varmt, han undrade om luften skulle ta slut och än värre – om rånarna skulle försöka spränga även slussen eftersom den ledde in till valvet. I så fall skulle ingen av dem överleva, det var han säker på.

När 40 minuter hade gått stod Anna Suto inte ut längre. Nyligen hade både hon och Daniel Löfquist hört hur en vakt genom väggen påstått att allt var över, och erbjudit sig att öppna dörren till slussen.

Men ingen av dem vågade lita på vakten. Hur visste de att han inte hade ett av rånarnas automatvapen riktat mot huvudet?

Anna fattade sitt beslut. Luften i slussen skulle ta slut och hennes arbetskamrater skulle dö. Hon drog i nödhandtaget och släppte in dem i valvet.

Miljonerna försvinner

I larmcentralen på plan 3 följde Björn Johansson rånarnas förehavanden på monitorerna. Medan han själv stod i oavbruten kontakt med polisens länskommunikationscentral, pratade hans tre kolleger med företagets central i Skövde och ansträngde sig för att memorera vad de såg på skärmarna framför sig.

Rånarna hade sprängt sig hela vägen in i uppräkningsrummet och var fullt upptagna med att hissa upp säckar med rep, alltmedan Björn kunde höra hur helikoptern cirkulerade över värdedepån.

De svartklädda männen verkade lugna, arbetade lugnt och metodiskt. Björn kunde se att en av dem hade ett automatvapen.

När sju eller åtta säckar hade hissats upp, tog sig rånarna själva upp till taket och började gå mot helikoptern, som nu hade landat igen. Björn Johansson noterade till sin förvåning att en av dem stannade upp, tvekade som om han ville ta sig ner igen och hämta mer pengar.

En säck till.

Johansson kände att benen darrade när han såg hur helikoptern lyfte från taket och försvann. Med hjälp av kamerorna började han söka efter sina arbetskamrater i huset, rädd och orolig för vad som kunde ha hänt med dem.

I helikoptern kastade Alexander Eriksson en snabb blick på den handhållna gps:en och tog ut kursen. Han var ännu ovetande om att säckarna bakom honom innehöll 39 158 000 kronor.

”Rånarna hade hört att det skulle finnas 100 miljoner kronor eller mer hos G4S”, säger kommissarie Bosse Norgren på Rikskriminalens IT-brottssektion,

som kopplades in i utredningen på ett mycket tidigt stadium. ”Teoretiskt sett hade det varit möjligt eftersom värdepåerna ofta förvarar så mycket pengar, men i praktiken hade det varit en omöjlighet för dem att få med sig så mycket.”

”Allt talar dock för att det var tiden som var flaskhalsen”, säger Björn Frithiof. ”När nästan 30 minuter gått sedan de landade på taket sänkte sig helikoptern ner och männen började ta sig upp. På filmen kan man se hur de febrilt försöker få ner så många sedlar som möjligt i de säckar de tagit med sig. De hann inte fylla alla utan lämnade flera, varav en bar spår efter Kadhum.”

När helikoptern lyfte från taket på G4S låg en mängd föremål kvar på taket, bland annat 15 buntband.

På ett av dessa skulle Statens kriminaltekniska laboratorium, SKL, senare hitta DNA som tillhörde Alexander Eriksson. Detta var en lyckträff för utredarna.

”Enligt SKL brukar man normalt sett inte kunna hitta dna-spår på buntband”, säger Björn Frithiof.

Flykt med mellanlandningar

Polisen hade problem med att komma fram till värdepå. Flera vägar var blockerade av kedjorna med fotanglar och polisens helikoptrar i Myttinge hade fått flygförbud i samma sekund som man upptäckt sabotaget mot basen och de bombliknande lådorna med blinkande dioder.

Allt gick enligt rånarnas plan.

Alexander Eriksson flög nu söderut mot Botkyrka och landade helikoptern i en grusgrop i Norsborg nära sjön Aspen. Hur många av rånarna som klev av lär vi aldrig säkert få veta. Inte heller om bytet lastades av där eller vid nästa landning.

Men när Safa Kadhum i tingsrätten erkände sin inblandning i rånet, berättade han att han blivit avsläppt i en skog, att han var den ende som blivit lämnad där och att han inte hade tagit med sig något från helikoptern. En bil hade hämtat honom och fört honom till den lägenhet där han tillsammans med andra män vistats några dygn före rånet.

Bell 206:an lyfte igen och flög nu mot Hässelby och Kaananbadet.

Vid sextiden på morgonen hade Nils Johansson och hans kompis begett sig till kanotklubben för att paddla kajak. När de kom nära Kaananbadet såg de en helikopter som flög lågt och mycket nära skogen.

När Nils och hans kamrat bar ner kajakerna till vattnet, lade de märke till två båtar som kom öster ifrån, från Drottningholmshället. De blev förvånade eftersom det aldrig brukade vara några båtar ute vid den tiden.

De kunde inte se bort till Kaananbadets brygga från den plats där de stod, men de hörde båtarna lägga till samtidigt som helikoptern hovrade ovanför. När de väl hade fått kajakerna i vattnet såg de hur båtarna gav sig av, den ena mot Stockholmskållet och den andra åt Södertälje till.

Hade Safa Kahum ljugit? Var det i själva verket så att alla de tre rånarna hade lämnat helikoptern när den landade i Norsborg, och att Alexander Eriksson från helikoptern dumpade säckarna med de 39 miljonerna till medhjälpare som sedan försvann i snabba motorbåtar?

”Vi är inte säkra på att helikoptern ens landade vid Kaananbadet”, säger Björn Frithiof. ”Rånarna kan ju ha slängt ner pengar och vapen från luften innan de flög vidare. Ett vittne som såg helikoptern senare, när den var på väg mot Skavlöten, hade uppfattat att flera mörklädda personer rörde sig inne i maskinen.”

Sedan helikoptern hade lyft från Hässelby landade den enligt försvarets radar i Skavlöten mellan Sollentuna och Täby, klockan 06.15.

Och det var nu Alexander Eriksson började begå en rad misstag. Bosse Norgren på IT-brottssektionen berättar:

”Han klantade sig, helt klart. När han hade gripits och vi kollade hans kreditkortstransaktioner visade det sig att han hade åkt taxi från McDonald’s i Hägernäs – som ligger relativt nära den plats där helikoptern landade – ungefär en halvtimme efter att helikoptern landat. Övervakningsfilmen från McDonald’s visade också att han lånade en telefon där för att ringa efter taxi. Om Eriksson hade betalat taxiresan med kontanter istället, hade vi aldrig kunnat spåra resan och hitta filmen. Han glömde att vi nästan alltid är övervakade och filmade i det nya, högteknologiska samhället.”

I den övergivna helikoptern hade polisen hittat en handhållen gps som köpts på Teknikmagasinet i Huddinge den 25 augusti, en månad före rånet. Samma dag hade Alexander Eriksson för övrigt köpt två kontantkortstelefoner i Täby. Han förklarade senare att de köpts inför en resa till Malaysia och att han använt dem där.

Eriksson skulle under förhören hävda att hans dna på något sätt måste ha ”smittat” från maskinens säte till gps:en. Helikoptern, som någon annan hade ”stulit” för rånet, hade han flugit många gånger under olika filmuppdrag. Därför var det inte alls konstigt att hans dna fanns i maskinen, menade han.

Och Alexander hade fler förklaringar till den möjliga dna-kontamineringen. Den som stulit helikoptern före rånet kunde också i hangaren ha stulit hans flygkarta, som givetvis bar hans dna. Vidare kunde tjuven ha använt den dunk som var hans. Hans dna skulle då ha smittat till det buntband man funnits hans dna på, eftersom stegar surrats med dessa buntband på samma sida som där man fyller på bränsle.

Men varken polisen eller rätten skulle komma att tro på någon av dessa förklaringar.

”Det var smart av honom att använda en maskin som han normalt brukade flyga”, säger Bosse Norgren. ”Den intressanta frågan var varför han inte hade bränt upp helikoptern efteråt för att utplåna alla spår. Men när jag och vår flygchef på Rikskrim provflög den sträcka rånarna flugit, kom jag på en teori. Piloten hade så starka känslomässiga band med helikoptern att han helt enkelt inte klarade av att bränna upp den. När jag senare hörde hans uttalanden i tingsrätten kallade han den just för ’*min* helikopter’.”

Polisen förvarnad

Polisen visste redan att ett jätterån i Sverige hade planerats och att det skulle finnas en helikopter med i bilden. Man hade tidigare fått underrättelseinformation från polisen i Serbien om att en känd gangsterkung, Milan Sevo, var inblandad. En av ”kungens” barndomskamrater skulle också senare komma att åtalas för medhjälp till rånet.

”Men det var också allt vi visste och inte mycket att gå på”, säger Björn Frithiof. ”Vi hade ju knappast resurser att hålla hela Sverige under bevakning. När vi så småningom fick gå igenom det avlyssningsmaterial som låg till grund för serbernas information till oss, fann vi att Milan Sevo denna gång endast haft rollen som rekryterare av en pilot.”

På Rikskriminalpolisen startade nu en av de personal- och resursmässigt största utredningar avdelningen någonsin bedrivit.

”I inledningsskedet och en period därefter var vi säkert mellan 40 och 50 man”, berättar Bosse Norgren. ”Hela min IT-grupp, sex personer, höll på med ärendet i flera månader. Delvis sinkades vi av serverkrascher men vårt jobb är att biträda Rikskriminalen och det här vad det största och viktigaste de sysslade med under hela den här perioden.”

Bosse Norgren fortsätter:

”Stockholmspolisen spanade och bedrev telefonavlyssning och bevakade dessutom några veckor tidigare en annan värdedepå, som de trodde var målet för rånet. Men de visste ju inte exakt var rånarna skulle slå till och det fanns inte resurser att fortsätta spaningarna.”

Bara fyra dagar efter rånet grep polisen Alexander Eriksson på Arlanda när han var på väg att kliva på ett plan till Kanarieöarna. Gripandet skulle komma att få stor medial uppmärksamhet och kvällstidningarnas svarta rubriker handlade om ”känd tv-man”. Men hur kunde polisen hitta rätt man så snabbt?

”När rånet var ett faktum letade vi förstås efter tänkbara piloter”, säger Björn Frithiof. ”Helikoptern tillhörde Roslagens Helikopterflyg och stölden tydde på att tjuven haft tillgång till viss insiderinformation. Även om ett stort antal personer haft tillgång till hangaren, var de inte fler än att vi kunde kolla upp dem.”

En av piloterna som flugit Bell 206:an många gånger – Alexander Eriksson – bodde på Ljusterö. När spaningschefen Mats Beinö fick veta detta drog han sig genast till minnes några intressanta fakta. En av de okända män som enligt spanare hade träffat Goran Bojovic på Skeppsholmen några minuter i september, hade åkt i en bil som var registrerad på en kvinna på Ljusterö. Mannen hade kört vidare till en parkeringsplats vid Banankompaniet i Frihamnen.

”Det visade sig att bilen var registrerad på en kvinna som var skild från Alexander Eriksson, men levde tillsammans med honom och deras två barn på Ljusterö. Dessutom hade Eriksson sitt kontor i Frihamnen. Spanaren som varit på Skeppsholmen fick se ett foto av Alexander och kände igen honom. Det räckte för att vi skulle anhölla honom”, berättar Björn Frithiof.

Snabba tillslag

Samma fredag som Alexander greps på flygplatsen, kopplades Rikskriminalens IT-brottssektion in i spaningarna.

”Min chef hade fått information tidigare men lagt locket på för att inget skulle läcka ut”, säger Bosse Norgren. ”Men det hindrade inte att en hel flock journalister och en helikopter från ett tv-bolag väntade när mina medarbetare kom ut till Ljusterö, där helikopterföraren bodde, för att göra husrannsakan.”

Historiskt sett har Rikskriminalen inte haft några större problem med medarbetare som läcker till journalister. Värre har det varit inom Stockholmspolisen, som utredde rånet från början. Den här gången gjorde Rikskriminalen en ”fuling”. Man gav Stockholmspolisen felaktig information om att man hade hittat flygbiljetter hos en av rånarna och skulle göra ett stort tillslag på Arlanda flygplats. När poliserna kom ut till Arlanda väntade mycket riktigt en grupp journalister och fotografer där.

Det fanns alltså en läcka i polishuset.

”Jag vet inte om det är sant eller en skröna”, skrattar Bosse Norgren. ”Men det sägs att en kollega en gång gick omkring i korridorerna hos Stockholmspolisen med ett paraply över huvudet. När folk frågade honom varför svarade han ’det läcker ju så inihelvete här!’.”

Under hela fredagen gjorde Rikskriminalen ett stort antal tillslag hos olika misstänkta. Bosse Norgren och hans medarbetare deltog.

”Numera kopplar Rikskrim alltid in IT-brottssektionen redan från start, när det har skett grövre brott. Vi är nöjda med att ha fått igenom det tänket så att de inte glömmer oss och ringer först när de är på plats.”

En av anledningarna till att IT-forensikerna vill vara med redan från början är möjligheten att få ut lösenorden till datorer man beslagtagit.

”Ofta räcker det med att vi vrålar ’lösenordet!’ när vi stormar in”, säger Bosse Norgren. ”Då brukar folk börja rabbla allt från personnummer till bankomat-koder.”

Vid en husrannsakan beslagtar IT-brottssektionen allt som har med IT att göra – digitalkameror, mobiltelefoner, sim-kort, datorer och externa hårddiskar.

”Naturligtvis får vi då också med oss saker som inte bara tillhör de misstänkta utan också deras familjer, släktingar och vänner. Vi jobbar hårt för att undersöka just dessa i första hand, så att vi snabbt kan lämna tillbaka det som inte tillhör de misstänkta.”

IT-forensikerna skruvar ut hårddiskarna i datorerna för att komma förbi inloggningsproceduren, monterar dem i andra datorer och gör sedan spegelkopior av allt, för att kunna gå igenom materialet senare. Därefter kan datorerna och de andra apparaterna lämnas tillbaka till olyckliga fruar och tonårsdöttrar.

Det material polisen kopierat lagras på såväl externa hårddiskar som servrar med enorm lagringskapacitet.

”Just under den här utredningen hade vi dock en ofattbar otur”, säger Bosse Norgren. ”Inte nog med att vår server kraschade – när vi skaffade en ersättningsserver kraschade den också! Under en period kunde vi inte ens komma åt vårt eget material!”

IT-forensikerna hade nu en enorm mängd data att söka igenom.

”I det läget är det viktigt att ha en bra dialog med utredarna och förundersökningsledaren”, säger Bosse Norgren. ”Vi kan helt enkelt inte gå igenom allt, det skulle ta alldeles för lång tid. Därför måste vi få en lista med sökord som är aktuella för just det brott vi utreder. Under den här utredningen hade vi möten varje morgon klockan 09.00 där alla var med. På så sätt var vi uppdaterade hela tiden och fick snabbt veta om det var något nytt vi skulle söka efter.”

I helikopterförarens dator hittades inte mycket som pekade mot att han kände någon av de andra misstänkta. Men i några av de andra datorerna hade polisen bättre tur. Man hittade inga bevis, men en hel del indicier som skulle komma att bli graverande vid rättegången. Flera av de åtalade hade mycket snart efter rånet varit inne och surfat på olika nyhetsmedia som skrev om operationen. Någon hade fått ett sms med ett meddelande som tydde på att en av de tio åtalade varit inblandad. En kartläggning av beslagtagna mobiler visade att dessa ringt till varandra i ett spindelnät runt värdedepån vid tiden för rånet. En av de misstänkta, Goran Bojovic, hade mindre än en vecka före brottet googlat på orden ”*helicopter for sale*” och även på ”*Bell Jetranger 206*”, just den helikoptertyp som användes vid rånet.

Bojovic, som i förhören skulle visa en enorm kreativitet när det gällde att presentera förklaringar, kunde redogöra varför han hade googlat på just detta. Han ville själv bli pilot och starta ett flygtaxibolag i Montenegro. Detta var

anledningen till att han hade kollat helikopterpriser på nätet. Han hade dock svårare att förklara varför han googlat på var sjön Aspen låg.

”Sanningen vet vi inte”, säger Bosse Norgren. ”Kanske hade rånarna en Plan C som de skulle sätta i verket om den svenske piloten inte hade ställt upp.”

Den underrättelseinformation polisen fått om rånet från sina serbiska kolleger tydde på att Plan A hade spruckit på ett tidigt stadium. Den plan som polisen tror att en serbisk gangsterkung hade tänkt ut inkluderade att en helikopterpilot skulle rekryteras från just Serbien, och detta hade uppenbarligen misslyckats.

Plan B blev alltså att Alexander Eriksson fick flyga helikoptern istället, inte minst eftersom han hade tillgång till just en Bell 206.

”Eriksson hade redan under sommaren haft kontakter och vidtagit åtgärder som tydde på att han var inblandad på ett tidigt stadium”, säger Björn Frithiof. ”En stark teori är att han från början bara skulle ha bidragit med information om en lättstulen Bell 206 i Norrtälje. Men när det gick åt skogen med pilotrekryteringen i Serbien bestämde han sig för att ställa upp och flyga.”

Vem var Alexander?

Den då 34-årige Alexander Eriksson var familjefar och en driftig entreprenör med många järn i elden. Bortsett från att han sedan 15 år hade flugit helikoptrar från Roslagens Helikopterflyg, var han bildproducent och hade arbetat med flera stora produktioner för olika tv-bolag. Därför kom han snabbt att kallas för ”tv-mannen” i kvällstidningarna.

Enligt hans egen utsago var ekonomin strålande. Alexanders företag Sevilla Bildproducenterna KB gick bra, han ägde fastigheter värda flera miljoner, var aktieägare i ett vindenergibolag som värderades till 260 miljoner kronor, och i sex andra bolag. Varje månad fakturerade han 120 000 kronor till ett vindkraftbolag för sitt uppdrag som marknadschef där och 50 000 kronor till ett annat vindenergibolag som han var konsult för. När han jobbade som bildproducent brukade han debitera 7 500 kronor om dagen.

För både polisen och utomstående verkade det obegripligt att en framgångsrik man med stora inkomster och en lovande karriär helt plötsligt skulle riskera hela sitt liv genom att delta i ett rån.

Men när utredarna lät revisorn Martin Selander på Internationella åklagarkammaren göra en ekonomisk analys av Alexanders bolag, blev bilden en helt annan. Under de senaste tre åren hade bolaget bara gjort en vinst på 107 000 kronor per år. Däremot hade Eriksson gjort egna uttag på i snitt över 300 000 kronor om året. Han hade börjat ligga efter med att betala leverantörer, skatteinbetalningarna var lika försenade. Under 2009 hade tillgångarna ätits upp och skulderna växt.

”Alexander levde över sina tillgångar”, säger Björn Frithiof. ”Även om han drog in mycket pengar så använde han desto mer till konsumtion. Hans

kokainmissbruk och besök på dyra klubbar måste ha kostat en hel del. Flera av hans skulder hade gått till kronofogden och han låg rejält efter vid tiden för rånet. För att reglera det underskott han skaffat sig de senaste åren var en stort tillskott en nödvändighet om han inte skulle tvingas sälja sitt hem.”

Alexander hade narkotikaproblem sedan fyra, fem år tillbaka. Hade hans medverkan i rånet med missbruket att göra? Hade han blivit hotad eller utsatt för utpressning på grund av att han inte kunnat betala en skuld?

Den senaste gången han använt knark var enligt hans egen utsago i mars–april 2009. Men dagen innan rånet utfördes var han stressad och orolig och hade bestämt sig för ett ”återfall”.

Bara några dagar tidigare hade Alexander kommit tillbaka från en 15 dagar lång resa till Malaysia, där han hade producerat tv-programmet ”Kändisdjungeln”. På kvällen den 22 september hade han suttit på vindkraftsbolagets kontor i Frihamnen och jobbat med ett projekt som han nästa dag klockan tio skulle presentera för Sollentuna Energi. Han var trött och stressad och bestämde sig för att sova över på kontoret.

Men först måste han ha knark.

Han hade börjat med att ta ”bottensatsen” ur en påse amfetamin som han haft liggande i sin dataväska. Därefter hade han tagit fram en särskild ”knarkmobil” som han enbart använde när han skulle köpa narkotika, och skickat ett antal sms till sina kontakter.

Virrig knarkjakt

Eriksson fortsatte att berätta sin historia för utredarna. Till sist hade han fått svar från en person som hade narkotika att sälja. De bestämde träff på Östermalm, i närheten av Elverket.

Eftersom han var så stressad och ”besatt” av att få tag i narkotika, hade Alexander också mycket dimmiga minnesbilder av vad som hänt under resten av natten. Vid träffen på Östermalm köpte han kokain för 500 kronor och drog omedelbart upp det i näsan medan han satt i sin parkerade bil. Därefter hade han i bil, till fots och i taxi åkt runt på Östermalm för att försöka hitta mer knark. Han hade drabbats av svår ångest och vid tretiden på natten skickade han sms till sin sambo, ungefär samtidigt som han virrade runt på Stureplan, såg att krogarna stängde och att de sista festprissarna åt varmkorv.

På Stureplan hade han fått kontakt med en person som skulle kunna förse honom med mer narkotika ett par timmar senare. I ångest över vad han höll på med hade Alexander kört tillbaka till kontoret i Frihamnen, men suttit kvar i bilen utanför. När han strax efter fem skulle åka därifrån för att möta knarkförsäljaren, blev han bländad av en trafiksignal vid ett järnvägsspår och såg därför inte den lilla vita bilen som kom från vänster.

Bilarna krockade.

”Kollisionen” var menad att utgöra Alexanders alibi för var han hade befunnit sig strax efter fem på morgonen den 23 september.

”Några i rånargruppens utkant hade varit med och fejkat en osannolik bilolycka för att ge helikopterföraren alibi”, säger Bosse Norgren. ”Men det höll inte länge, historien var för otrolig för att rätten skulle ta hänsyn till den. Inte nog med att han skulle ha krockat med en av sina bästa vänner strax efter fem på morgonen, mannen i den andra bilen hade inte heller någon som helst logisk anledning att köra omkring i det området vid den tiden.”

Men Alexander stod på sig. Efter krocken hade han kört till Kungsholmen och Råambshovsparken, där han mött en langare som han kallade ”Tjejkalles”. Hon hade sålt en mycket märklig drog, en ”specialare”, som han hade dragit i sig och därefter blivit ”helt skruvad i huvudet”.

Nu kom också den lika osannolika förklaringen till att Alexander blivit fångad av övervakningskamerorna på McDonald’s i Täby, bara en kort stund efter att helikoptern landat i Arninge.

”Tjejkalles” hade förklarat för honom att några personer måste skjutas till Täby, där Alexander också kunde få köpa mer knark. Han hade parkerat sin bil utanför vännen Tomas Bromans låsfirma och lämnat en lapp om var nycklarna fanns (Broman skulle senare fällas i tingsrätten för skyddande av brottsling).

Sedan hade färden gått mot Täby i ”Tjejkalles” svarta Fiat. Där hade de träffat ”Kalle”, en man som Alexander haft kontakt med när han jobbade med tv-programmet ”Idol”.

Nu skulle Eriksson köpa tio gram amfetamin av Kalle för 3 000 kronor, men när han överlämnat pengarna fick han inte mer än ett gram. Stämningen blev otrevlig, Alexander fick en örfil, sedan tog Kalle och Tjejkalles hans pengar och kastade ut honom.

Resten av berättelsen var lika förvirrad. Dimmig hade han tagit sig till McDonald’s, tagit en taxi som först gått till kontoret i Frihamnen och sedan till Tomas Bromans arbetsplats Låskompetens på Kungsholmen. När han så småningom hittade sin bil hade han suttit och vilat i den en stund. Han hade missat ett styrelsemöte på kontoret klockan 08.30, senare på förmiddagen hade han begett sig till mötet på Sollentuna Energi.

Hektisk planering

Alexander Erikssons historia föreföll helt otrolig för poliserna, som dessutom hade massor av annan information att gå på, inte minst genom den spaning, telefonavlyssning och rumsavlyssning som pågått en längre tid.

”Erikssons berättelse ändrades hela tiden”, säger Björn Frithiof. Den gick inledningsvis ut på att han inte kom ihåg något – utom alibikrocken som han var noga med att berätta om, och som skulle ha inträffat på samma klockslag som då attacken mot G4S inleddes. Efter hand som bevis presenterades anpassade han

sin berättelse och lade till lite minnesbilder så att det skulle stämma med vad vi visade att vi hittat. Plötsligt kunde han minnas detaljer kring sådant han saknat minne av helt tidigare. Ingen av de uppgifter han lämnade var av sådan karaktär att de gick att kontrollera i efterhand. Han sa också att han inte ville nämna några namn av rädsla för repressalier.”

På Rikskriminalen pågick pusselarbetet för fullt och mer än en gång fick de erfarna utredarna höja på ögonbrynen i förvåning. Vad som förbryllade poliserna var konstellationen i den grupp som utfört rånet och deras medhjälpare.

”Det var en salig blandning av kriminella, oskyldiga familjefäder och folk i byggbranschen som inte hade varit straffade tidigare”, säger Bosse Norgren.

Månaderna före rånet hade varit hektiska för både Alexander Eriksson och flera av de män som senare åtalades och fälldes.

En av de män polisen intresserade sig starkt för var den 38-åriga Goran Bojovic. Man visste bland annat att mannen hade tät kontakt med den ökände Milan Sevo, en före detta krögare med ett långt kriminellt förflutet som i decennier utpekats som ”gangsterkung” i Stockholm och centralfigur i den så kallade ”juggemaffian”.

När polisen senare förhörde Bojovic skulle han berätta att han jobbade dygnet runt och försörjde sig på ”alla möjliga jobb”. Han hade sedan två år ett byggföretag – Revali Builder – i Estland. Bolaget byggde färdiga husväggar som senare transporterades till Sverige och såldes här. Bojovic hade också ett nystartat bolag i Montenegro samt ett företag i Årsta som importerade frukt. Han importerade sprit och cigaretter, hjälpte svenska bolag att etablera sig i forna Jugoslavien och hjälpte dessutom ett stort, svenskt byggföretag med ”skatteplanering”. Planeringen bestod i själva verket av att han hjälpte det svenska bolaget – vars namn han inte ville nämna – med att tvätta pengar. Detta skedde bland annat genom att han fakturerade dem för tjänster som aldrig utförts, till exempel hyra av kranbil. Dessutom såg han till att det svenska bolaget fick byggarbetare, som han själv avlönade svart via Forex-utbetalningar.

Han hade ingen aning om hur stora inkomster han hade. Däremot hade han stora skatteskulder och nämnde gång på gång – av allt att döma med viss stolthet – ordet ”skatteplanering”.

”Bojovic hade uppenbarligen mycket att stå i att döma av det vi fick höra under vår avlyssning”, säger Björn Frithiof. ”Han hade flera affärer på gång – köp av restauranger och hotellbygge i Montenegro. Dessutom hade han hjälpt till med en grov mordbrand.”

Den 9 september 2009 brann ett företagarcentrum vid Glädjens trafikplats i Upplands-Väsby ner till grunden och värden för cirka 60 miljoner förstördes. Bojovic skulle senare dömas till fyra års fängelse för sin inblandning i dådet.

”Dessutom pratade han om köp och försäljning av vapen, förutom sin planering av rånet”, fortsätter Björn Frithiof. ”Bojovic hade planerat att åka

söderut med sin nya bil direkt efter rånet, men han hade så ont i magen – troligen på grund av magkatarr av all stress den senaste tiden – att han bara låg hemma ett par dagar och tog igen sig, innan han greps. Förutom mordbranden såg vi inga resultat av hans många projekt.”

Polisen hade sedan slutet av augusti avlyssnat Goran Bojovics telefoner både i Sverige och Serbien. Man hade även avlyssnat hans hyrbil. Under avlyssningen ringdes samtal både mellan Bojovic och Milan Sevo och mellan Sevo och andra personer.

Under förhören skulle Goran berätta att han och Milan Sevo var barndomsvänner från Fittja. Bojovic hade rest till Belgrad flera gånger under våren och sommaren 2009 och då träffat Milan Sevo.

Rapportering till gangsterkungen

Poliserna var inte förvånade över uppgifterna. Vid telefonavlyssningen hade det framkommit att Bojovic lämnat 200 000 kronor till Sevo och att pengarna skulle användas för att rekrytera en serbisk helikopterpilot till rånet. Vid senare telefonsamtal pratade männen om att den tänkte piloten hade dragit sig ur, och om hur man skulle få tillbaka de pengar han hade fått i förskott.

Men när poliserna senare konfronterade Goran med dessa uppgifter, hade han en helt annan förklaring till varför männen diskuterat just den summan.

Till ett stort bygge i Sverige saknades det en kran och en kranförare. Milan Sevo, som också var i byggbranschen, hade därför hjälpt Goran med att rekrytera en kranförare i Serbien. Kranförarens förman hade fått ett förskott på 200 000 kronor för att täcka kostnader för biljetter, mat till förarens familj, hans hyra i Serbien och så vidare.

Bojovic hävdade att han, i samtalen med Sevo, hade kallat kranföraren för ”piloten” eftersom mannen liknade Tom Cruise i filmen ”Top Gun”. Han brukade kalla människor för ”olika saker” eftersom det då blev ”lättare att komma ihåg dem”.

Kranföraren hade sedan dragit sig ur och Milan Sevo hade haft svårt att få tillbaka de pengar som han gett mannens förman i förskott. Den Plan B de diskuterat hade handlat om att hitta en ny kranförare och inte alls någon pilot. Alla samtal och sms mellan Goran och Sevo hade alltså syftat på bygget i Sverige, byggarbetare, kontrakt och kranförare.

Något som varken poliserna eller tingsrätten skulle komma att tro på.

”Det var först vid förhöret i tingsrätten som Bojovic sa ’kranförare’”, säger Björn Frithiof. ”Det var uppenbart att han hittat på en ny historia för att försöka övertyga oss. Men den stämde lika illa som de andra med innehållet i samtalen, och han blev inte trodd.”

Under en Thailandsresa mellan den 10 och 25 augusti hade Goran använt sig av en av de kontantkortsmobiler polisen senare kartlade trafiken från. Från den

hade han ringt till bland andra Milan Sevo, Charbel Charro och låssmeden Tomas Broman.

Tillfälligheter kan se ut som tankar, och så såg mönstret också ut för polisen. Samma dag som Goran Bojovic kom hem från Thailand, den 25 augusti, inköptes den gps som senare användes vid rånet.

Och samma dag, bara ett par timmar senare, köpte Alexander Eriksson två kontantkortsmobiler i Täby.

Polisens kartläggning av mobiltelefontrafiken skulle bilda ett intressant spindelnät av samtal. Den 28 augusti ringde Alexander Eriksson till Tomas Broman. Sedan ringde Charbel Charro till Goran Bojovic, vilket också Milan Sevo gjorde. Två dagar senare reste Alexander till Turkiet på affärsresa och i samband med detta var telefontrafiken också tät mellan Charro, Bojovic, Eriksson och Broman.

När polisen avlyssnade samtalen framkom att Tomas Broman var ”skitnöjd”. Tydligen hade han nu fått klartecken från Alexander, som lovat att flyga helikoptern. Samma dag ringde Goran Bojovic till Charbel Charro och meddelade genom kod att det var klart att Alexander skulle vara pilot.

Björn Frithiof berättar:

”Efter att Broman konstaterat att han var skitnöjd i samtalet med Bojovic ringer Bojovic omedelbart upp Charro. Han var tydligt upphetsad och glad efter veckor av frustrerade samtal om piloten som drog sig ur, Sevos misslyckade rekryteringsförsök av andra tänkbara piloter och misslyckade försök att få tillbaks pengarna. Nu berättade han för Charro om hur han lyckats hitta ”en bil till hans bror” som han vill visa - omedelbart. Trots att de tidigare bestämt att de skulle ses först nästa dag!”

Den 2 september kom Alexander tillbaka från Turkiet, där han skulle vara med och etablera ett vindkraftsföretag. På eftermiddagen samma dag hade han ett möte på Skeppsholmen. När polisen i förhören frågade vem han mött, kunde Alexander ”inte minnas det”.

Den 2 september jobbade polisen Annika Persson kvällspass, som började vid 14-tiden. Hennes uppdrag blev att åka till Skeppsholmen på spaningsuppdrag. Polisen visste att Goran Bojovic hade åkt dit och att han hade stängt av sin telefon.

I Perssons spaningsanteckningar, som börjar kl 15.09, berättar hon att Goran Bojovic suttit tillsammans med två män på en parkbänk. Efter fem minuter hade mötet avbrutits, de tre männen hade rest sig och skakat hand. När Annika Persson senare fick se bilder av Alexander Eriksson skulle hon komma att peka ut honom som en av männen.

I förhören skulle Goran och Alexander komma att lämna vitt skilda uppgifter om vad mötet hade gällt. Enligt Goran handlade det om droger, medan Alexander sa att det gällde vindkraft. Sedan de båda av en tillfällighet upptäckt varandra på häktet i mars 2010, ändrade Goran snabbt sin version till vindkraft.

Goran berättade:

Den 2 september hade han begett sig till restaurang Kungsholmen för att träffa några estländare. På krogen hade han träffat Kento, en man han inte sett på länge men för 20 år sedan umgåtts med dagligen. Kento hade bett Goran skjutsa honom till ett möte på Skeppsholmen och Goran hade ställt upp, trots att han själv hade ett flyg till Montenegro att passa. I bilen hade Kento sniffat kokain och Goran hade utgått ifrån att mannens kommande möte gällde en knarkaffär. När de hade kommit till Skeppsholmen hade han ”svagt” känt igen Alexander Eriksson men sedan lämnat de andra i fem, tio minuter för att de skulle få göra upp sin knarkaffär i lugn och ro.

Goran hade sedan ”gjort bort sig”. När han kom tillbaka till männen hade han frågat Kento om kokain, men det hade då visat sig att männen inte alls diskuterade knark utan vindkraft! Goran hade då vädrat affärer och blivit intresserad för egen del. Därför hade han intresserat lyssnat medan Alexander pratade på.

Senare skulle Goran Bojovic presentera ännu en version av mötet.

Björn Frithiof:

”Efter att Alexander förstått att han och Goran satt på samma häkte kom de nya versionerna. Bojovic som tidigare sagt att det enbart handlade om narkotika kom nu efter mer än ett halvår ihåg att det egentligen handlade om vindkraft och narkotika. Alexander, som tidigare sagt det endast handlade om vindkraft bytte nu till att det mest var för narkotikan. Vi misstänker att de hade lyckats kommunicera med varandra, vilket tyvärr händer då och då på häktena.”

Efter mötet med Alexander den 2 september reste Goran samma dag till Milan Sevo i Serbien. Sannolikt var planeringen av rånet inne i sin slutfas. Man hade det viktigaste – en pilot – och nu gällde det att finslipa detaljplanen. I en telefonavlyssning mellan Bojovic och en kompis den 12 september pratades det om rånarluvor. Undersökningar av Gorans dator visade att han så sent som den 20 september gjorde sökningar på helikoptrar av just den typ som användes vid rånet.

Nästa kväll visade telefonspårningen att Bojovics mobil kopplades upp mot master längs E20. När polisen undersökte sträckan hittade de emballage till en overall och ett par skor, inköpta på Biltema.

Åter kunde Goran presentera en förklaring. Eftersom han behövde en overall i sitt byggjobb hade han köpt en på Biltema och hans kamrat M hade köpt ett par skor. Men overallen visade sig senare vara för liten och skorna passade inte heller. Bojovic kunde nu inte riktigt komma ihåg var overallen fanns, men hade

ett svagt minne av att han kunde ha kastat ut emballaget längs E4:an på vägen från Nykvarn.

”Overallen och skorna hade betydelse för de sannolika skälen under häktningstiden, eftersom mannen försökt dölja inköpet och slängt emballaget direkt efteråt, innan de åkt tillbaks”, säger Björn Frithiof. ”Vi kunde dock inte fastställa vilken användning kläderna till slut fick. Med tanke på den mängd olagliga projekt Bojovic verkade delta i, kunde det ha varit till i stort sett vad som helst. Den kompis som köpte skorna var inledningsvis häktad för rånet, men åtalades senare bara för den grova mordbranden. Han fick sju års fängelse för den.”

Rånarringen analyseras

Långt efter rånet var poliserna fortfarande osäkra på hur stor rånargruppen egentligen var. Men planeringen och utförandet tydde på att det hade krävts gott om resurser.

Förutom Alexander Eriksson, Goran Bojovic och Safa Kadhum var låssmeden Tomas Broman, Charbel Charro, Mikael Södergran, Marcus Axelsson samt två män (*som här kallas G och F, eftersom tingsrätten ogillade åtalet mot dem*) mycket intressanta i utredningen.

Goran berättade i förhören att han känt Tomas Broman i ett par år. Han hade fått kontakt med honom sedan han haft inbrott i sitt hus, och en granne tipsat om Broman som ”jobbade med säkerhetsfrågor”. Efter detta hade de blivit goda vänner, umgicks ofta, pratade och skickade sms om ”allt möjligt”. De hade också diskuterat att starta ett bevakningsföretag tillsammans.

Tomas Broman bekräftade detta och berättade att han lärt känna Bojovic när han arbetade som vakt på olika krogar i city.

När poliserna frågade Broman vad han haft för sig på natten mellan den 22 och 23 september, hade han stora minnesluckor. Han kom ihåg att han och hans sambo hade bråkat om hennes katt och att han därför hade bestämt sig för att sova över i sambons övernattningslägenhet på Södermalm. Men sedan tog minnet slut, när det gällde vad han gjort under natten och vilken tid han kommit till jobbet på morgonen.

Polisen hade avlyssnat ett samtal som Tomas haft med Goran Bojovic den 30 augusti. Under samtalet hade Broman sagt till Goran att han var ”skitnöjd”. Han hade nu inget som helst minne av detta eller av vad de hade pratat om. Men, erinrade han sig plötsligt, Bojovic och han hade ju flera gånger pratat om att starta ett bevakningsföretag och kanske hade han varit ”skitnöjd” över att han hade fått papper om detta att läsa.

F, en av de två män som på morgonen för rånet ertappats med kedjor och hänglås, förklarade att han inte hade några speciella rutiner utan att han var ”ledig varje dag”. Han hade aldrig haft ett fast jobb och behövde det inte heller,

eftersom han hade en svåger som var oljeshejk i Irak och brukade skicka honom mellan 20 000 och 30 000 kronor varje månad. Detta var också en anledning till att han inte varit så noggrann med att dyka upp på mötena på arbetsförmedlingen.

Den 31-årige Charbel Charro hade utan tvekan haft en viktig del i planeringen av rånet. Charro, som tidigare jobbat svart på olika byggen, hade under första halvåret 2009 arbetat som gymnastiklärare och sedan tänkt börja studera. Han hade inget arbete, inga fasta rutiner, och hade vid förhören mycket svårt att komma ihåg var han hade varit vid olika tillfällen.

Petter Svensson och Angelica Gonzalves arbetade sedan en tid tillbaka i länskriminalens NOVA-grupp, ett projekt som startats för att kartlägga, störa och spränga grupper inom den grova organiserade brottsligheten.

Den 27 september fick de via polisradion ett tips av en kollega som sett en bil med personer han kände igen, på Södermalm. Svensson och Gonzalves lokaliserade bilen, stoppade den och visiterade de tre personerna innan de genomförde en husrannsakan i bilen.

Bilen kördes av Charbel Charro och tillhörde hans bror.

När Gonzalves sökte igenom bagageutrymmet hittade hon bland annat en motorcykelhjälm, ett baseballträ och en hopknycklad papperslapp som visade sig vara ett kvitto. Eftersom det inte fanns någon misstanke om brott kunde NOVA-poliserna inte ta kvittot i beslag, men de tyckte att det var intressant och filmade det.

Kvittot skulle senare bli aktuellt i utredningen om helikopterrånet. Det visade att fem kontantkortsmobiler och lika många simkort köpts på The Phone House i Farsta den 15 juli. Polisen kunde senare visa att en av dessa telefoner funnits i helikoptern, att Charro använt en annan vid samtal med Bojovic samt att Marcus Axelsson och Mikael Södergran använt två av de andra telefonerna. Trots detta skulle Charro lugnt uppge att han aldrig hade sett kvittot som polisen hittade i bilen han körde.

Mönstret klarnar

Charro led för övrigt av svår minnesförlust under förhören. Han kunde inte förklara varför hans mobiltelefoner vid många tillfällen kopplats upp mot andra misstänkta telefoner. När polisen konfronterade honom med bevis på var han befunnit sig vid olika datum och tidpunkter, kunde han inte heller ge några förklaringar till detta.

Kartläggningen av trafiken mellan männens mobiltelefoner gav riklig utdelning. Under juli–augusti hade Charro och Bojovic kontaktat varandra vid 67 tillfällen. Under samma period hade Charro och G haft över 500 telefon- och sms-kontakter med varandra. Dessa kontakter skulle Goran Bojovic senare

motivera med att han och Charro skulle driva ett byggprojekt tillsammans. Han kunde dock inte minnas vilken adress det gällde eller vad fastigheten hette.

Charro hade också haft flitig kontakt med F och elektrikern Mikael Södergran, som var villkorligt frigiven från ett fängelsestraff på fem år och sex månader för bland annat tre rån. Södergran bodde på Lidingö, i samma trappuppgång som J, en man som drev byggbolag ihop med Marcus Axelsson. Efter rånet hittade teknikerna odetonerad poltråd, hopbunden med gummiband, i värdedepån. På gummibanden fanns dna som kom från Mikael Södergran.

Under förhören berättade Södergran att han känt Charbel Charro sedan 2003, men att de inte hade några som helst affärer ihop. Att de trots detta träffats fyra gånger under fem dagar strax före rånet, tyckte han inte alls var konstigt.

Södergran kände också G, som han flera gånger tagit emot droger av. Drogerna var dock aldrig avsedda för honom själv, utan vidarebefordrades till hans kamrater. Vilka dessa var ville han inte gå in närmare på.

När polisen frågade Södergran hur hans dna kunde finnas på gummibanden kring polträden som anträffats i värdedepån, ryckte han på axlarna.

Han hade ingen förklaring.

1994 hade polisen, vid husrannsakan i en annan utredning, hittat sprängmedel hemma hos Mikael. Den gången sa han att han köpt sprängmedlen ”för att tillverka bengaliska eldar”.

Hos poliserna väcktes misstanken om att Södergran varit hjärnan bakom sprängningarna i värdedepån.

”Flera omständigheter, bland annat ett recept på sprängmedel, pekade starkt på att Södergran hade ett intresse och en kunskap utöver det vanliga vad gäller sprängmedel”, säger Björn Frithiof. ”Sådana kunskaper som var nödvändiga för att gå i land med ett rån som detta.”

Marcus Axelsson, villkorligt frigiven från ett fängelsestraff på två år för rån och försök till utpressning, bodde i Krusboda och drev byggföretag tillsammans med J. J har en bror som kände Alexander Eriksson. Marcus berättade också att han kände Mikael Södergran sedan ett tiotal år tillbaka.

Som av en tillfällighet var Marcus Axelsson den Alexander Eriksson hade ”krockat med” vid tiden för rånet. Axelsson berättade i förhör att han mycket riktigt hade krockat den morgonen, men först inte trodde att det var Eriksson han krockat med. Uppgifterna blev ganska snart oväsentliga då de föll på brist på trovärdighet.

”Teknikernas undersökning visade att skadorna faktiskt korresponderade mot varandra”, säger Björn Frithiof. ”En trafikskadeexpert på Trafikförsäkringsföreningen uttalade sig och sa att detta visserligen stämde men att det var osannolikt att skadorna uppstått på det sätt mannen beskrivit händelseförloppet.”

Det var F och G som hade blivit stoppade när de på morgonen för rånet sprang över E4:an med kedjor och lås i fickorna. De kände varandra sedan flera

år tillbaka. Båda kände Charbel Charro och G kände dessutom Mikael Södergran.

Mönstret mellan de misstänkta männen klarnade alltmer.

Var finns de 39 miljonerna?

Efter en mycket lång och resurskrävande utredning tyckte polisens utredare att de hade en ganska god bild av vad som skett. Men på vissa punkter var de fortfarande frustrerade.

De förstod att långt fler än de män som gripits och förhörts hade varit inblandade i rånet, och de hade ingen aning om vilka dessa män var.

Dessutom fattades fortfarande huvudparten av rånbytet – 39 miljoner kronor.

När Marcus Axelsson greps hittade man 40 000 kronor hemma hos honom. Han hävdade dock att pengarna var betalning för ett svartjobb, något som förvånansvärt nog senare bekräftades av hans uppdragsgivare i Sollentuna.

Vid husrannsakan i Goran Bojovics lägenhet på Upplandsgatan hittades 118 500 kronor i 500-kronorssedlar. Pengarna kunde dock inte kopplas till G4S-rånet eftersom det inte finns någon teknik för en sådan spårning.

I förhören skulle Safa Kadhum berätta att han efter rånet blivit uppsökt av den man han betalt av sin skuld till genom att delta i rånet. Mannen hade uppmanat Kadhum att ”vara borta i några månader” och gett honom 60 000 kronor för att täcka utgifter. Safa hade kort efteråt rest via Danmark och Tyskland till Dominikanska republiken, där han greps den 13 januari 2010.

Medan några av de misstänkta höll en låg profil, hade andra svårare att hålla tillbaka glädjen över sin nyvunna rikedom.

”En av dem köpte via bulvan en ny bil för mellan 700 000 och 800 000 kronor dagen efter rånet”, berättar Bosse Norgren.

Mannen skulle senare få mycket svårt att förklara varifrån han plötsligt fått så mycket pengar.

Många indicier – få bevis

När kammaråklagarna Björn Frithiof och Leif Görts beslöt sig för att väcka åtal mot de tio män som skulle få stå inför tingsrätten, var deras utgångsläge långt ifrån optimalt.

Endast en av de tio – Safa Kadhum – hade erkänt sin inblandning i rånet, och detta sedan han blivit överbevisad om sin skuld eftersom hans blod fanns i värdedepån.

Kadhum vägrade uppge vilka hans kumpaner varit och han hade dessutom sagt att det inte var Alexander Eriksson som hade flugit helikoptern.

På de övervakningsfilmer som fanns från både helikopterbasen på Myttinge och från värdedepån kunde man se maskerade män agera, men ingen av dessa gick att identifiera.

Det fanns massor av indicier som tydde på att de tio åtalade männen hade starka band sinsemellan och att de under en lång tid planerat rånet tillsammans.

Men att få någon fälld på enbart indicier är svårt, för att inte säga omöjligt, och den tekniska bevisningen var – när det gällde flera av de åtalade – skral.

”För att få en lång kedja med indicier att räckta till en fällande dom måste det stämma hela vägen”, säger Björn Frithiof. ”Det gjorde det nästan, utom när det gällde F och G. På pappret såg det ut att hålla, men vittnesförhören med poliserna angående vad de sett och hört den aktuella natten blev inte så bra som vi hade hoppats.”

Lång rättegång

Den 3 augusti 2010 inleddes rättegången i Södertörns tingsrätt. Tio åtalade män satt på rad bredvid sina försvarare. Bredvid helikopterpiloten Alexander Eriksson satt stjärnadvokaten Leif Silbersky som så snart han fick en chans yttrade att bevisningen var ”skral”.

En åsikt som tingsrätten dock inte skulle komma att instämma i.

När huvudförhandlingen startade förberedde sig många av de inblandade på att den skulle bli lång och energikrävande.

De hade rätt.

Förhandlingen tog hela sex veckor. En lång rad personer hördes, mängder av skriftlig bevisning presenterades, avlyssnade samtal återgavs och filmer visades.

Åklagarna fick som så många gånger förr erfara att juridik inte alltid handlar om vem som har rätt, utan om vem som får rätt.

Ett exempel var åtalet mot N, mannen som misstänkts för att ha placerat ut bombattrapperna vid helikopterbasen på Myttinge. I sin bedömning av skuldfrågorna skriver tingsrätten:

”Det är mycket besvärande för N att hans dna hittats inuti en handske samt på en cigarettändare som påträffades vid eldhärden och dessa omständigheter talar för att N är en av gärningsmännen. Den omständigheten att N:s dna påträffats i handsken kan dock inte utesluta att någon annan burit denna utan att avsätta spår. På samma sätt kan inte uteslutas att annan har använt cigarettändaren utan att avsätta spår av dna på denna. Vad N har uppgett om möjligheten att någon annan kan ha kommit i besittning av handsken och av en cigarettändare som han kan ha använt är inte så osannolika uppgifter att dessa kan lämnas utan avseende... Sammanfattningsvis anser tingsrätten omständigheterna vara sådana att dna-spåren är mycket besvärande för N men att det inte enbart på grund av dessa är ställt utom rimligt tvivel att N är en av gärningsmännen... Åtalet för grovt rån mot honom ska därmed ogillas.”

Även när det gällde F och G, männen som blivit stoppade med kedjor i fickorna, tyckte rätten att åklagaren hade mer att bevisa. I domen sägs det:

”Även om mycket talar för att G och F varit de personer som haft till uppgift att dra ut den femte avspärrningen finner tingsrätten att utredningen i denna del inte är tillräcklig för att åklagaren ska anses ha styrkt att F och G deltagit i rånet på så sätt som påståtts. Åtalet mot dem ska därför lämnas utan bifall.”

Domen faller

Den 7 oktober 2010 meddelade Södertörns tingsrätt dom i helikopterrånet. Ett stort mediauppbåd kastade sig över den 263 sidor tjocka luntan i vilken rätten fastställt skuldfrågan i varje enskilt fall.

Tingsrätten dömde Alexander Eriksson och Safa Kadhum till sju års fängelse för grovt rån. Goran Bojovic fick tre års fängelse för medhjälp till grovt rån medan Charbel Charro och Mikael Södergran fick fem år för samma åtalpunkt. Marcus Axelsson dömdes till två års fängelse för medhjälp till grovt rån och Tomas Broman till ett års fängelse för skyddande av brottsling.

Sju av de tio åtalade dömdes alltså, medan N, G och F klarade sig undan straff.

”Det kan tyckas märkligt, men att Bojovic bara fick tre års fängelse har en matematisk förklaring”, kommenterar Björn Frithiof. ”Han hade fått en deldom i april för medhjälp till grov mordbrand, fyra års fängelse. När han dömdes för rånet måste rätten ta hänsyn till den tidigare domen och räkna ut hur mycket han skulle ha dömts till sammanlagt, om han dömts för båda brotten samtidigt. Normalt brukar man då räkna ut straffvärdet för båda brotten, ta det högsta och lägga till hälften av det andra. Totalt har Bojovic fått fyra plus tre år, det vill säga sju års fängelse. Straffvärdet för rånet beräknades därmed till fem plus två år, det vill säga hälften av straffvärdet för mordbranden på fyra år, vilket är lika med sju år.

Många obesvarade frågor

Den totala förundersökningen kom att omfatta över 10 000 sidor plus en enorm mängd digital information som aldrig skrevs ut. Informationen sammanfattades i ett drygt 4 000 sidor långt förundersökningsprotokoll som tillsammans med den 263 sidor långa tingsrättsdomen utgör samhällets offentliga sanning om vad som egentligen hände före och under det spektakulära helikopterrånet den 23 september 2009.

Men ibland finns det fler sanningar än en.

I det här fallet finns det goda skäl att tro att betydligt fler än de tio åtalade männen var delaktiga i rånet.

Vilka var de?

Hur kände de varandra?

Hur medverkade de?

Var finns de i dag?

Vilken var gangsterkungen Milan Sevos roll i det hela?

Svaren kan bara de inblandade och det är inte troligt att vi andra någonsin får veta.

En annan spännande fråga är naturligtvis var de 39 miljonerna finns gömda, vem som en vacker dag tänker plocka fram dem och börja konsumera.

”Det är extremt ovanligt att man lyckas hitta pengar som går att knyta till brottet efter så lång tid som har förflutit nu”, säger Björn Frithiof. ”Men de dömda har fordringar på sig för rånbytet och om de blir uppdagade med utmätningsbara tillgångar kommer kronofogden naturligtvis att visa intresse direkt.”

Alla som jobbade i G4S värdedepå den där natten de aldrig glömmer, begärde också skadestånd för sitt lidande. Tingsrätten beslöt att samtliga som varit delaktiga i rånet också skulle bli skyldiga att betala skadestånd till offren, och beloppen bestämdes till mellan 10 000 och 35 000 kronor per person.

Tingsrätten yxade också rätt hårt i några av advokaternas kostnadsarvoden. I ett fall drog rätten av 85 timmar, i ett annat 62 timmar och i ett tredje fall 40 timmar.

Med tanke på att de åtalades advokaters arvoden betalas av skattemedel och att en advokat inte sällan debiterar flera tusen kronor i timmen, sparade alltså skattebetalarna åtskilliga hundra tusen kronor på tingsrättens beslut.

Helikopterrånet den 23 september 2009 går till svensk kriminalhistoria som ett av de mest spektakulära rånen någonsin och vi lär säkert få se både kriminalromaner och filmer som baseras på den verkliga historien.

”Visst var det här ett rekordrån om man räknar i pengar”, säger Bosse Norgren. ”Men å andra sidan – om gruppen nu verkligen bestod av närmare 20 man så blev det inte speciellt mycket pengar över till var och en. Vem vill riskera ett långt fängelsestraff för att komma över en eller två miljoner?”

Svaret på frågan är – uppenbarligen åtminstone tio män.